

Vplyv Andreja Sládkoviča a jeho básne Marína na jazykovú krajinu Banskej Štiavnice

Miroslava Bajusová

Filozofická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici
(Katedra germanistiky)

Úvod

- V každej jazykovej krajine sa nachádza množstvo rôznych prvkov:
 - označenia ulíc, budov a inštitúcií a prevádzok v nich, smerové tabule (nielen v mestách, ale aj vyznačenie turistických trás v prírode), dopravné značky, plagáty a bilbordy
- Ich výskyt na danom verejnom priestranstve je motivovaný rôznymi faktormi a funkciami – historická, marketingová, náučná, estetická, ...
- Teoretické pozadie výskumu: informácie o jazykovej krajine, opis výskumného priestoru v meste
- Analytická časť:
 - top-down: pamätné tabule, sochy, busty, orientačné tabule
 - bottom-up: dom Márie Pischlovej, výskyt poézie v jazykovej krajine BS,
 - vplyv básne Marína na pomenovanie a vonkajší charakter ďalších komerčných objektov v meste

Jazyková krajina (angl. Linguistic Landscape, nem. sprachliche Landschaft/Sprachlandschaft)

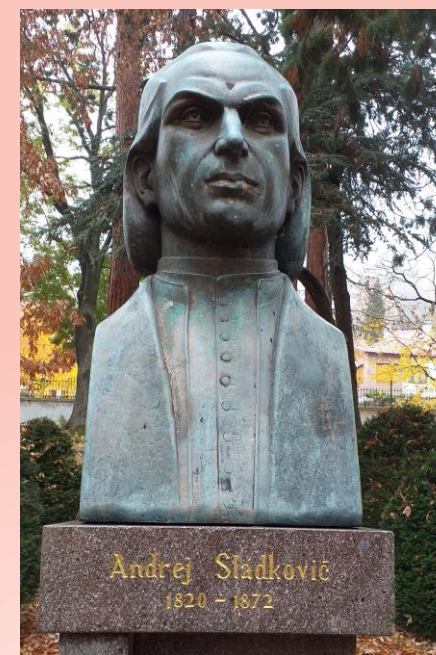
- v slovenskom vedeckom diskurze relatívne nová téma
- celosvetovo má dlhú históriu: Yehudid Rosenbaum, Elizabeth Nadel, Robert L. Cooper a Joshua A. Fishman - článok *English on Keren Kayemet Street* (1977)
- názov po prvý raz použili Rodrigue Landry a Richard Bourhis vo svojej empirickej štúdii *Linguistic landscape and ethnolinguistic vitality*
- „The language of public road signs, advertising billboards, street names, place names, commercial shop signs, and public signs on government buildings combines to form the linguistic landscape of a given territory, region or a urban agglomeration.“ (Landry – Bourhis, 1997, s. 25)
- skúmanie písomne zachyteného jazyka na verejných priestranstvách určitého vymedzeného priestoru
- v minulosti sa pozornosť venovala predovšetkým oblastiam, kde kontakt jazykov viedol k politickým alebo sociálnym konfliktom
- dnes sa venuje pozornosť aj iným aspektom, napr. uplatňovaniu rodovo vyváženého jazyka (Štefaňáková, 2020), využívaníu nárečových prvkov (Krško, 2020), multimodálnym aspektom jazykovej krajiny (Molnárová, 2021), ale aj obrazným pomenovaniam v názvoch prevádzok (Jurčáková, 2020)

Výskumný priestor

- výber výskumného priestoru vyplýva zo zadania projektu APVV-18-0115 *Jazyk v meste – dokumentovanie multimodálnej semiosféry jazykovej krajiny na Slovensku a z komparatívnej perspektívy*
- centrum Banskej Štiavnice
- Námestie svätej Trojice, Radničné námestie, ulica Andreja Kmeťa, Kammerhofská a Dolná ulica
- Ulica Andreja Sládkoviča
- Kutnohorská ulica
- Akademická ulica
- 5 – 10 minút chôdze od výskumného priestoru

Public signs/top-down signs

- skupina signov inštitucionálnych producentov
- artefakty ako sú pamätné tabule, sochy, busty, orientačné tabule s označením názvov ulíc, ktoré demonštrujú spätosť určitých osôb s daným miestom
- **pamätná tabuľa** na fasáde Evanjelického lýcea, Námestie svätej Trojice 16
- **bronzová busta** v Botanickej záhrade, Akademická 349/24
 - Andrej Sládkovič, 1820 – 1872
 - „Štiavnica! Buď aspoň hradom ducha rodného, keď si lásky mojej hrobom.“
 - A. Drexler, 1971
- **ulica** v centre mesta s dĺžkou približne 400 m - orientačná tabuľa s názvom ulice
- **pomník** Márie Pischlovej na evanjelickom cintoríne, Andreja Sládkoviča 64
 - postavil ho za pomoci MsNV miestny odbor Matice slovenskej
 - meno, roky narodenia a úmrtia
 - nápis „Marína Sládkovičova“ a 221. spev básne Marína

Private signs/bottom-up signs

Private signs/bottom-up signs

- **Banka lásky** (predtým: Dom Maríny, Epicentrum lásky), Radničné námestie 18
- poetika, metafora, prenesený význam slova „banka“, v ktorej sa uchovávali iné hodnoty ako peňažné
- slogan na červenom veľkoplošnom plagáte na fasáde budovy: „Prvý trezor na svete, v ktorom sa uschováva láska.“
- symbolika lásky je zachovaná aj v logu, ktoré je umiestnené vo forme výstrčky nad vchodom do priestorov prevádzky
- názov je preložený až do 20 cudzích jazykov: turečtina, filipínčina, kórejčina, hebrejčina, hindčina, japončina, arabčina, fínčina, gréčtina, chorvátčina a bulharčina
- Popiera sa tým všeobecná platnosť našej teórie o tom, že vzhľadom na rozmanitosť národnostného zloženia turistov navštevujúcich Banskú Štiavnicu sa upustilo od prekladov nápisov na verejných priestranstvách do viacerých jazykov a zvolila sa angličtina ako lingua franca súčasnosti.
- prevádzkovatelia snažia prinášať stále nové atrakcie, ktoré by spopularizovali tému Sládkovičovej a Maríninej lásky, a tým aj uvedený komerčný objekt
- dochádza tak k dynamickým zmenám v jazykovej krajine priestranstiev v bezprostrednej blízkosti Banky lásky, v niektorých prípadoch dokonca celého mesta

BANKA LÁSKY

Zážitkový dom o básni Marina

사랑 은행 AŞK BANKASI
ANG BANGHO NG PAG-IBIG
RAKKAUDEN PANKKI BANK MIŁOŚCI
בנק האהבה

BANKA LÁSKY BANCO DEL AMOR
БАНК ЛЮБВИ LOVE BANK

BANK DER LIEBE بنك الحب
愛の銀行 SZERELEMBANK

Τράπεζα της Αγάπης BANKA LJUBAVI
प्यार का बैंक BANQUE DE L'AMOUR
BANCA DELL'AMORE БАНКАТА НА ЛЮБОВТА

From der Welt, die Liebe ist die Welt, in der du dich findest.
The first love is the world where you can store your Love.
Az első olyan trezor a világon, amelyben a Szeretést tárolhatod.

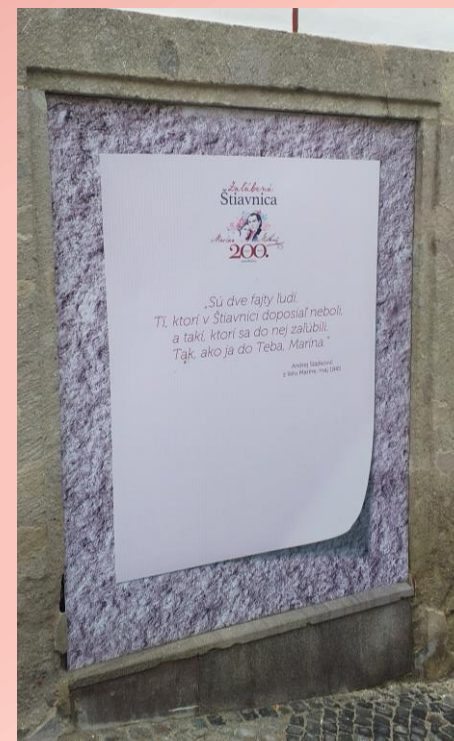
vý trezor na svete,
v ktorom sa
schováva Láska

Žitkov dom lásky Marina – Najdlhšej láskovej básne sveta.

Private signs/bottom-up signs

- nové označenie časti Radničného námestia názvom **Mininámestie zalúbencov**
- lavičky s veršami z básne Marína a farebnými sochami zalúbencov (20 ks)
- lavičky s veršami z básne Marína v SJ a AJ (50 ks)
- na verejné priestranstvá sa tak dostal typ textov, ktorý je pre ne absolútne netypický, a to poézia
- oddychová funkcia sa tak prepojila so vzdelávacou, marketingovou a kultúrnou
- verše z básne Marína alebo úryvky z listov sa nachádzajú aj na iných nosičoch: fasáda domu

Private signs/bottom-up signs

- **Moja Marína**, Andreja Kmeťa 9, zmrzlináreň
- podoba mena Mária známa zo Sládkovičovej básne a vizuálna predstava o nej
- ideál krásy – je mladá, má pekné črty, tvári dominujú dlhé mihalnice a žiarivý úsmev, je štíhla, pekne oblečená v krátkej sukni, s ktorou ladia topánky na vysokých opätkoch, na hlave má kvetinový veniec a v rukách nesie zmrzlinu
- reprezentuje typ podniku aj jeho názov
- na jednej strane je to čašníčka, na druhej strane krásavica – múza

- **Moja Marína**, Andreja Kmeťa 9, predajňa suvenírov
- podoba mena Mária známa zo Sládkovičovej básne a vizuálna predstava o nej
- ideál krásy – abstraktnejšie prevedenie, obrys postavy, pričom zachovaná je farba odevu (ružová) a typ postavy (štíhla mladá žena v elegantných šatách a topánkach)
- mladosť je okrem farby a strihu odevu symbolizovaná dlhou bujnou hrivou, typickou pre slobodné ženy

Private signs/bottom-up signs

- **Ubytovanie Marína**, Kutnohorská 1
- grafické stvárnenie tabule s názvom prevádzky:
- meno Marína je napísané červenou farbou, ktorá je symbolom lásky
- logo tvoria dva vtáčiky, stojace oproti sebe na srdiečku a dotýkajúce sa zobáčkami
- stvárnenie vtáčikov aj kvetov vo vnútri srdiečka pripomína historické ľudové motívy, ktoré sa často vyskytovali vo forme výšiviek na krojoch

→
UBYTOVANIE
MARINA

PRIVATE
P
UBYTOVANIE MARINA
→

Ubytovanie
Marina

Záver

- Andrej Sládkovič a jeho báseň/múza Marína má vplyv na jazykovú krajinu Banskej Štiavnice tak na úrovni top-down signov, ako aj bottom-up signov
- **Top-down:** pamätná tabuľa na Evanjelickom lýceu, busta v Botanickej záhrade, orientačné tabule s označením názvu ulice, pomník Márie Pischlovej na evanjelickom cintoríne
- **Bottom-up:**

Banka lásky

- poetika v názve, metafora v slogane, názov preložený do 20 jazykov, verše na lavičkách a fasáde domu => poézia na verejných priestranstvách, nevšedné typy písma => Sládkovičov rukopis
- farebná symbolika => červená ako farba lásky

Cukráreň a zmrzlináreň Moja Marína

- názov inšpirovaný básňou A. Sládkoviča
- symbol prevádzky: mladá krásna žena (čaišnička – múza)

Ubytovanie Marína

- názov inšpirovaný básňou A. Sládkoviča
- meno Marína na vývesnej tabuli napísané červenou farbou (symbol lásky)
- logo obsahuje srdiečko a vtáčiky, ktoré sa dotýkajú zobáčkami (symbol lásky)

